

Høring av melding om ny 420 kV forbindelse Bamble–Porsgrunn–Tønsberg, samt de 3 konsesjonssakene Gulliåsen transformatorstasjon, Askehaug transformatorstasjon og Tønsberg transformatorstasjon

Jordvern Vestfold takker for tilsendt høringsbrev, og muligheten til å gi innspill til planleggingen av ny kraftlinje gjennom fylket og konsesjon til 3 tilhørende transformatorstasjoner.

Innledning

Stortinget har vedtatt at Norge skal arbeide etter et mål om 50 prosent selvforsyning av mat innen 2030, korrigert for import av fôr. Dette er et sentralt punkt i [Stortingsmelding 11 \(2023–2024\)](#) om strategi for økt selvforsyning og inntektsmuligheter i jordbruket, og er en del av et bredere politisk mål om å styrke norsk matproduksjon og beredskap.

Dyrka mark er en grunnleggende forutsetning for landbasert matproduksjon. Norge har svært begrensede jordbruksarealer – kun om lag 3 prosent av landets areal er dyrka mark, og bare 1/3 av dette arealet er egnet til å dyrke vekster som mennesker kan konsumere direkte, som matkorn, poteter, grønnsaker, frukt og bær. Også dyrkbar mark, dvs. arealer som kan brukes til matproduksjon i framtida er svært begrensede.

Matjord, dvs. både dyrka og dyrkbar mark, er ikke-fornybare ressurser, og nedbygging av disse innebærer tap av produksjonskapasitet, karbonlagring, vannfiltrering og biologisk mangfold. I en tid preget av internasjonale konflikter, klimaendringer og økende behov for selvforsyning, er det avgjørende å sikre et sterkt jordvern for å opprettholde norsk matproduksjon og beredskap.

Stortinget har vedtatt en nasjonal jordvernstrategi ([vedlegg til Prp. 121 \(2022-2023\)](#)) som setter et tydelig mål: Den årlige omdisponeringen av dyrka mark skal ikke overstige 2 000 dekar per år, og målet skal nås innen 2030. Dette er en skjerping fra tidligere mål og understreker den politiske viljen til å styrke jordvernet som et overordnet hensyn i arealforvaltningen.

Regjeringa følger opp Stortingets vedtak gjennom en streng jordvernpolitikk. I rundskriv og [statlige planretningslinjer](#) (se kapittel 6.3 og forventningene 68-70) er det fastslått at omdisponering av dyrka mark skal minimeres, og at jordvern skal være et sentralt hensyn i all arealplanlegging. Dette er forankret i nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, og understøttes av plan- og bygningslovens regler om innsigelser for å ivareta nasjonale og vesentlige regionale interesser. I forventning 69 skriver regjeringa *Ved revidering av kommuneplanens arealdel vurderes det om arealer som tidligere har vært avsatt til formål som innebærer omdisponering av dyrka jord, skal tilbakeføres til landbruks-, natur-, friluft- og reindriftsformål.*

Jordvern er dermed ikke bare et landbrukspolitisk spørsmål, men en nasjonal samfunnsinteresse som berører matsikkerhet, klima, naturmangfold og beredskap. Å ta vare på matjord er en investering i framtidig trygghet og sjølforsyning, og krever en helhetlig tilnærming i all arealforvaltning.

Prosess og berørte grunneiere

Det er viktig å understreke behovet for godt samarbeid med grunneierne i videre planleggingsprosess, og i gjennomføringsfasen. Alle berørte grunneiere må bli kontaktet direkte, med mulighet for reell påvirkning og befaring dersom de ønsker det. Det kan gjelde plassering av master og eventuelle støttevaier, riggområder m.m. slik at prosjektet gir minst mulig konsekvenser for landbruksdrift, matproduksjon og vern av dyrket mark. Ut fra henvendelse fra et medlem registrerer vi at det i forbindelse med Askehaug trafostasjon planlegges riggområder som er i konflikt med grunneiers landbruksdrift.

Berørte grunneiere må tilbys advokatbistand i samråd med avdeling for regnskap og juridisk rådgiving (RJR) hos Norges Bondelag, og vi forventer at Bondelagets standardavtaler legges til grunn i videre prosess.

Nødvendige tilpasninger til et moderne landbruk

Norsk landbruk er i en rivende utvikling med hensyn til større maskiner, mer effektiv drift og sterk satsing på presisjonslandbruk. Denne utviklingen vil bare fortsette, og forsterke seg framover.

1. Presisjonsjordbruk – risiko for RTK-/GNSS-forstyrrelser

Lågendalen (og resten av Vestfold) er et viktig **radkulturområde**, med stor produksjon av **potet og grønnsaker**. Disse kulturene krever:

- Styrte **radføring med RTK-presisjon (± 2 cm)**
- Gjentatt kjøring i **samme spor** gjennom sesongen
- Presis **variabel tilførsel** av næring og plantevern
- Dokumentasjon og sporbarhet i produksjonskjeden

Statnett beskriver selv at traseen krysser **noen av de største sammenhengende jordbruksarealene i Vestfold**. Erfaringer fra Sverige og Finland viser at høyspentledninger kan gi:

- **Multipath-refleksjoner** av GNSS-signaler ¹
- **Varierende RTK-nøyaktighet nær mast og linje** ²
- **Sporavvik på 5–40 cm**, som i radkulturer er tilstrekkelig til å gi store avlings- og kvalitetsavvik. ³

Konsekvensene i praksis er betydelige. Selv små avvik i RTK-presisjon kan føre til skjeve rader, noe som gjør høstingen betydelig mer krevende og øker svinnet. Ved plantevern og gjødsling kan avvikene gi både overlapp og underdosering, noe som igjen øker behovet for kjemikalier eller gir dårligere plantehelse. I tillegg kan forskyvning av kjørespor føre til at maskinene ikke følger etablerte faste spor, noe som fører til økt jordpakking og dermed svekket jordstruktur og avlingsgrunnlag over tid. Avvik ved gjentatt kjøring fører også til betydelig direkte avlingstap som følge av nedtrækking. Dette er **ikke omtalt i meldingen**.

Krav:

Konsekvensutredningen må inkludere en egen **GNSS/RTK-utredning**, med:

- Feltnålinger av GNSS- og RTK-nøyaktighet langs trasealternativene
- Vurdering av mastehøyder og spennkurver over dyrka mark
- Tiltak for å sikre stabil RTK-funksjon
- Kompensasjon for dokumenterte driftsulemper

2. Droner – presisjon, bærekraft og framtidig drift

Landbruket arbeider aktivt for å redusere klimagassutslipp og kjemikaliebruk. **Droner** er en sentral del av denne omstillingen, og brukes allerede eller er under innføring til:

- Telling av vilt
- Leting etter rådyrkalver i slåtteenger før slått
- Kartlegging av biomasse, næringsstatus og tørkestress
- Planlegging av variabel tildeling av gjødsel og plantevern
- Punktsprøyting og lavdoserte flatebehandlinger
- Direkte gjødsling fra drone
- Forsøk med såing fra drone er allerede i gang

420 kV-ledninger kan påvirke dronedrift på flere måter. For det første kan magnetfeltet rundt ledningen forstyrre dronens kompass og magnetometer, noe som gir ustabile flymønstre og i verste fall nødmanøvre. I tillegg kan refleksjoner og signalstøy føre til GNSS-feil, særlig i lav flyhøyde, noe som er kritisk ved arbeid over radkulturer hvor presis posisjon er avgjørende. Det kommer også inn juridiske og sikkerhetsmessige begrensninger som kan innebære at deler av jorden ikke kan benyttes til droneoperasjoner. **Dette er ikke omtalt i meldingen, og må derfor utredes særskilt.**

Krav:

Konsekvensutredningen må:

- Dokumentere driftsmessige begrensninger for droner under og nær linjen
- Beskrive konsekvenser for presisjons- og bærekraftstiltak
- Vurdere behov for **økonomisk kompensasjon** der dronebruk blir teknisk eller sikkerhetsmessig umulig

Høyde under kraftlinjene over innmark er svært viktig

Maskiner og redskap «pakkes sammen» ved kjøring på vei, og åpnes når de kommer ut på jorden. De har etter hvert blitt ganske høye, og de største treskerne nærmer seg nok 5 meter ute på jorden. Det finnes flere tall for krav til høyde. «Forskrift om elektriske forsyningsanlegg med veiledning fra DSB» angir 7 meter over veier og parkeringsplasser m.m, for faser, og 6 meter for jordingskabel. Over terreng for øvrig er det 6 meter for faser og 4 meter for jordingskabel. Det står også at det i landbruksområder hvor det kan forventes at det benyttes høye maskiner skal ledningshøyden tilpasses dette. Ut fra dette, og forventninger om at maskiner også framover blir større, må det være et minimumskrav på 7 meter under kablene over dyrket mark.

Valg av trasé

Jordvern Vestfold ønsker ikke å peke på en foretrukket trasé. Vi forventer at begge traséer, 2 og 4 utredes på lik linje.

Dersom Lede ikke ønsker å overta eksisterende 300kv trasé, forutsettes det at den fjernes og at grunneierne kan disponere arealet sitt som før båndlegging.

Med hilsen Jordvern Vestfold

Thorleif Müller

Leder